



**Моделі шкіл здоров'я
та проекти здоров'яспрямованої
діяльності в закладах освіти Сумщини.**

**Безпечна і дружня до дитини школа:
знайомство з концепцією**

*Валентина Успенська,
к.пед.н., Сумський ОІППО,
лабораторія здоров'яспрямованої освіти*

Нормативна база здоров'яспрямованої освітньої діяльності

- ❖ **Конвенція ООН про права дитини** (*статті 2, 12, 19, 28, 29, 33-38*)
- ❖ **Завдання Державної соціальної програми «Національний план дій щодо реалізації Конвенції ООН про права дитини» на період до 2021 року»**
- ❖ **Глобальна програма дій з освіти в інтересах сталого розвитку (ЮНЕСКО, 2014)** (*серед Цілей сталого розвитку до 2030 року – ціль 4: Міцне здоров'я і благополуччя*)
- ❖ **Концепція Нової української школи (2016)** (*формування ключової компетентності «Екологічна грамотність і здорове життя»*)
- ❖ **Програма «Нова українська школа» у поступі до цінностей (2018)** (*фактор цінності здоров'язбереження молоді як зовнішній виклик для виховання підростаючого покоління та формування духовної безпеки української нації*)


Нормативна база здоров'яспрямованої діяльності в закладах освіти Сумщини

накази Департаменту освіти і науки Сумської обласної державної адміністрації:

1. Про активізацію діяльності навчальних закладів у міжнародному проекті «Європейська мережа Шкіл сприяння здоров'ю», викладання навчального предмета «Основи здоров'я» і факультативного курсу «Захисти себе від ВІЛ» **(від 23.06.2016 № 372-ОД)**
2. Про заходи з розвитку проекту «Європейська мережа Шкіл сприяння здоров'ю» в Сумській області на 2016-2020 роки» **(від 27.09.2016 № 494-ОД)**
3. Про затвердження плану заходів з реалізації спільного проекту «Вчимося жити разом» у Сумській області **(від 19.05.2017 № 327-ОД)**
4. Про активізацію діяльності закладів освіти у міжнародному проекті «Європейська мережа Шкіл сприяння здоров'ю», упровадження предметів, проектів, курсів здоров'яспрямованого змісту в закладах загальної середньої освіти **(від 05.07.2019 № 449-ОД)**

Листи Міністерства освіти і науки України:

- ❖ Методичні рекомендації щодо інтеграції розроблених в рамках спільного проекту «Вчимося жити разом» курсів з розвитку життєвих навичок у післядипломну підготовку вчителів і навчання учнів закладів загальної середньої освіти (від 05.01.2018 № 1/9-8)
- ❖ Щодо використання освітніх ресурсів для компетентнісного навчання учнів і післядипломної підготовки педагогічних працівників (від 23.05.2019 №1/11-4833) **тут – перелік курсів здоров'яспрямованого змісту.**
- ❖ Деякі питання щодо створення у 2019/2020 н.р. безпечного освітнього середовища, формування в дітей та учнівської молоді ціннісних життєвих навичок (від 27.06.2019 № 1/9-414) **тут: про «Безпечну і дружну до дитини школу»; матеріали з протидії булінгу та медіації; посібник «Кодекс безпечного освітнього середовища»; методичні рекомендації «Запобігання та протидія насильству»; безпечне використання Інтернету; протидія торгівлі людьми; профілактика наркоманії; профілактика правопорушенням неповнолітніх**



«Кожна дитина й молода людина в Європі має право і повинна мати можливість дістати освіту в Школі сприяння здоров'ю».

Резолюція конференції Європейської мережі Шкіл сприяння здоров'ю, Греція 1997 р.

***Мета діяльності Шкіл здоров'я - забезпечення
цілісного благополуччя дитини шляхом:***

- створення необхідних умов для її особистісного розвитку;*
- упорядкування сприятливого шкільного середовища;*
- налагодження партнерської взаємодії учасників освітнього процесу*

Благополуччя дитини – це стан

- вдоволення потреб дитини,**
- забезпеченість її прав**
- створення умов для особистісної успішності**



Компоненти Школи здоров'я

Здоров'я-
збережувальне
середовище

Навчання
учнів
здоров'ю

Підготовка
персоналу школи з
питань
здоров'язбере-
ження

Участь учнівського
самоврядування,
батьків, соціуму

Здорове
харчування

Фізична
активність і
спорт

Система
медичного
забезпечення

Психологічна
і соціальна
підтримка
(нівелювання
ШФР)



Проекти шкіл здоров'я в Україні



**Міжнародний проект
«Європейська мережа шкіл
сприяння здоров'ю»**

**Національна мережа
шкіл сприяння
здоров'ю
(з 1996 року)**

**Програма «Будуємо
Європу для дітей та
разом з дітьми» у
стратегії ради
Європи щодо прав
дитини**

**Школи,
дружні до
дитини
(з 2012
року)**

Школа сприяння здоров'ю -

школа педагогічної підтримки і захисту дитини, фізичного, психічного, духовного складників її здоров'я, яка створює для учасників освітнього процесу здоров'язберезувальний освітній простір, забезпечує взаємозв'язок між високим рівнем здоров'я і якісною освітою.

До діяльності Школи сприяння здоров'ю залучені:
учнівський та педагогічний колективи,
батьківська громадськість,
органи учнівського самоврядування,
місцеві органи влади,
шефи,
громадські організації

Моделі ШКІЛ ЗДОРОВ'Я

Школа сприяння здоров'ю та варіанти її моделі:

- *Школа культури здоров'я*
- *Школа майбутнього*
- *Школа толерантності*
- *Школа життєтворчості*
- *Школа Радості, Гармонії, Краси*
- *Школа самореалізації особистості*
- *Школа Успіху*
- *Школа – Родина*

Школа, дружня до дитини

Безпечна і дружня до дитини школа

Модель здоров'яспрямованої діяльності ЗО

Мета. Створення умов для забезпечення цілісного благополуччя дитини та її особистісного розвитку, упорядкування безпечного освітнього середовища, налагодження партнерської взаємодії учасників освітнього процесу.

Завдання:

- забезпечення якості освіти відповідно до європейських та світових стандартів;
- залучення учнів і батьків до процесів реформування діяльності закладу освіти;
- створення атмосфери для вільного висловлювання своїх думок і поглядів;
- удосконалення ефективних моделей соціального партнерства;
- удосконалення змісту, форм і методів професійного зростання педагогів щодо сучасних технологій освіти загалом та освіти здоров'ю – за методикою навчання на засадах розвитку життєвих навичок.

Принципи: гуманізму, дитиноцентризму, природовідповідності, культуровідповідності, превентивності, цілісності

Мотиваційно-цільовий
КОМПОНЕНТ

Змістовий
КОМПОНЕНТ

Процесуальний
КОМПОНЕНТ

Ресурсний
КОМПОНЕНТ

Результативний
КОМПОНЕНТ

Напрямок
Формування в дітей та учнівської молоді ціннісних життєвих навичок

Напрямок
Проекти здоров'язбереження на кожній ступені школі

Напрямок
Створення безпечного освітнього середовища

Напрямок
«Партнерство з батьками та міжсекторальна взаємодія»

Напрямок
Здоров'язбережувальні технології через кожен предмет

Форми та методи роботи: уроки здоров'яспрямованого змісту (усі ступені школи), виховні заходи, конкурси, благодійні ярмарки, спортивні естафети, ЗЗТ тощо

Навчально-методичне забезпечення здоров'язбережувальної освіти

Тренінгові класи, кабінети основ здоров'я

Спортивні стадіони, зали, майданчики, тренажерні зали

Шкільні прес-центри, районна та обласна преса

Зростання статусу закладу освіти, здоров'я-спрямованої діяльності в ньому

Безпечне освітнє середовище, ресурсно-інформаційна, програмово-методична база

Володіння всіма педагогами здоров'язбережувальними технологіями

Визнання дітьми та педагогами здоров'я найбільшою життєвою цінністю

Забезпечення цілісного добробуту учасників освітнього процесу

Більшість закладів освіти як **Шкіл здоров'я** переорієнтовує організацію освітнього процесу на: формування освіченої, творчої особистості, становлення її фізичного та психічного здоров'я, виховання потреби здорового способу життя

Тому школи обирають різні напрями, серед яких:

- *здоров'язберезувальна педагогіка;*
- *валеологізація (екологізація) освітнього процесу;*
- *фізичне виховання та спортивно-оздоровча робота;*
- *психологічна та педагогічна підтримка дітей;*
- *безпека життєвої діяльності учнів;*
- *культура здоров'я;*
- *духовне та естетичне вдосконалення тощо.*

ЕТАПИ СТВОРЕННЯ СУЧАСНОГО ЗАКЛАДУ – ШКОЛИ ЗДОРОВ'Я

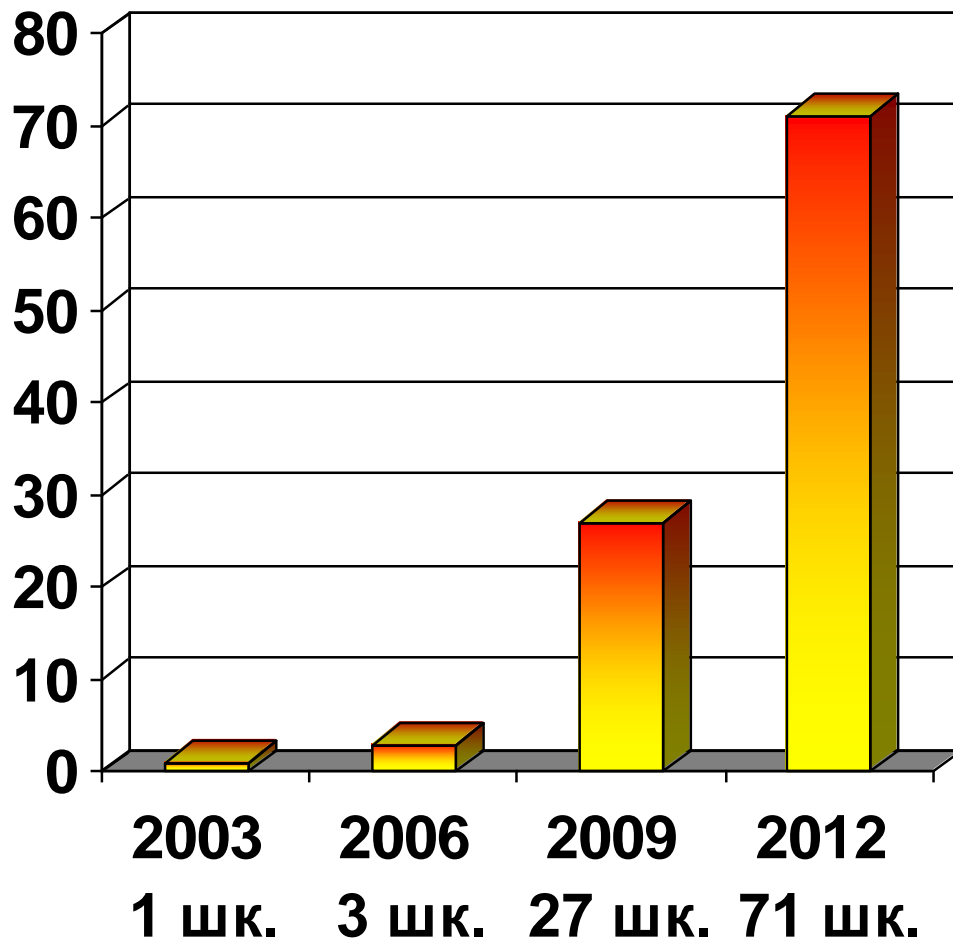
- **ПЕРШИЙ ЕТАП** – вивчення самої проблеми
- **ДРУГИЙ ЕТАП** – розробка Концепції /
Моделі розвитку Школи здоров'я,
затвердження Статуту та Положення
- **ТРЕТІЙ ЕТАП** – організація оздоровчого
освітнього процесу, створення безпечного
освітнього середовища

Критерії оцінки діяльності закладу як Школи сприяння здоров'ю:

- 1. Власна концепція/ концептуальна модель закладу як Школи сприяння здоров'ю**
- 2. Наявність його Програми розвитку**
- 3. Опис діяльності закладу освіти**
- 4. Упровадження здоров'язберезувальних технологій в освітній процес**
- 5. Соціально-психологічний супровід діяльності**
- 6. Підготовлені педагоги; введені спеціальні програми**

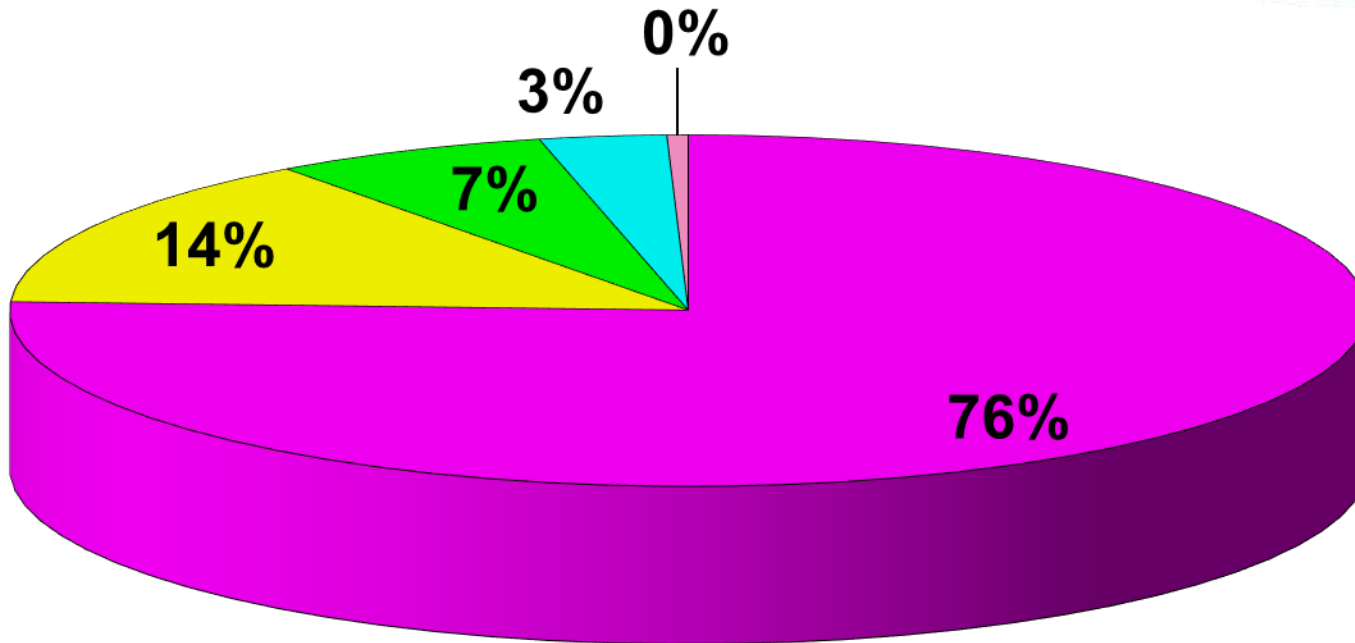
- 7. Власна модель учнівського самоврядування**
- 8. Комплексний моніторингу стану здоров'я учнів**
- 9. Організація роботи з батьками, громадськими організаціями, участь у Міжнародних, Всеукраїнських, обласних програмах і проектах**
- 10. Науково-методичне та навчально-методичне забезпечення; видання власних матеріалів**
- 11. Організація власних науково-практичних конференцій, семінарів, семінарів-тренінгів з проблем здорового способу життя та участь в заходах, що організуються іншими установами**
- 12. Акції та заходи пропаганди ЗСЖ**
- 13. Нагороди та відгуки педагогічних і учнівських колективів, органів управління освіти та науки, ОІППО, батьків, вчених, громадських організацій, органів самоврядування**

Участь закладів освіти Сумщини у II (обласному) етапі конкурсу ШСЗ



■ Навчальні
заклади -
Школи
сприяння
здоров'ю

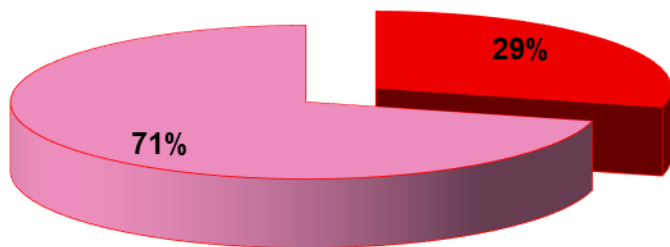
Мережа Шкіл сприяння здоров'ю у районах (містах) області (2012 рік)



- загальноосвітні навчальні заклади (163)
- дошкільні навчальні заклади (30)
- професійно-технічні навчальні заклади (14)
- позашкільні навчальні заклади (7)
- інтернати (1)

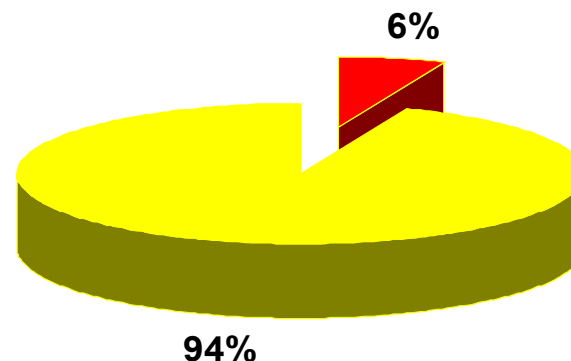
МЕРЕЖА ШСЗ СЕРЕД ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ СУМЩИНИ за результатами конкурсу 2012 року

Загальноосвітні навчальні заклади



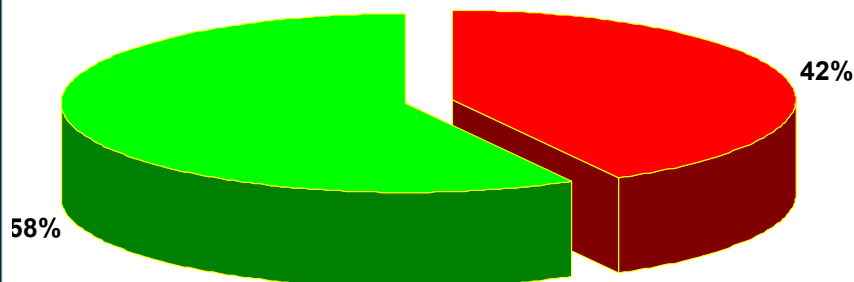
- Мережа ШСЗ серед ЗНЗ (164)
- Загальноосвітні навчальні заклади

Дошкільні навчальні заклади



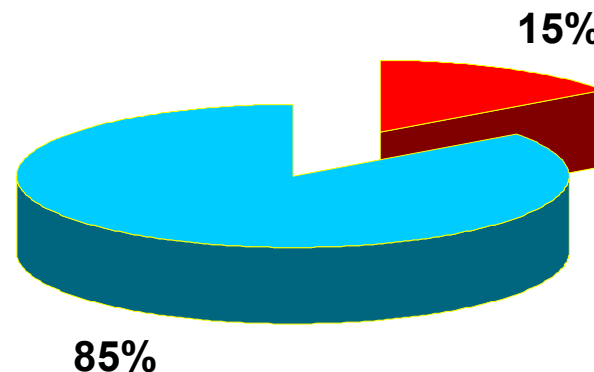
- Мережа ШСЗ серед ДНЗ (30)
- Дошкільні навчальні заклади

Професійно-технічні навчальні заклади



- Мережа ШСЗ серед ПТНЗ (14)
- Професійно-технічні навчальні заклади

Позашкільні навчальні заклади



- Мережа ШСЗ серед ПНЗ (7)
- Позашкільні навчальні заклади

Склад мережі

Шкіл сприяння здоров'ю

станом на 15.11.2019 – **67** закладів освіти:

Білопільський район – 5

м. Буринь – 2

Л-Долинський район – 7

Путівльський район – 3

м. Тростянець – 1

Ямпільський район – 6

м. Глухів – 2

м. Охтирка – 5

м. Шостка – 2

Буринський район – 1

Кролевецький район – 1

Недригайлівська ОТГ – 1

Нижньосироватська ОТГ – 1

Шосткинський район – 1

м. Суми – 22 (усі типи)

м. Лебедин – 6

м. Ромни – 1

Мережа Шкіл, дружніх до дитини у Сумській області – 22 заклади загальної середньої освіти

Переможець огляду (2014 рік) - Шосткинська спеціалізована школа I-III ступенів №1 Шосткинської міської ради Сумської області нагороджена тренінговим кабінетом (Дитячим фондом «Здоров'я через освіту» за фінансування Європейського Союзу)



Модель Школи здоров'я Шосткинської СШ №1

Комунальна організація (установа, заклад) «Шосткинська спеціалізована школа І-ІІІ ступенів №1 Шосткинської міської ради Сумської області»



Кожен учень школи має гасло:
«Твоє здоров'я - у твоїх руках»

Щодня школярі пізнають життя,
відкривають для себе світ

Діти прагнуть все спробувати, зрозуміти
і бути зрозумілими

Кожен клас крокує у майбутнє під девізом:
«Ми мріємо про успіх, кохання і щастя, бо ми - молоді»



Директор: Кобилякова Антоніна Георгіївна Заслужений працівник освіти України;
Поштова адреса: 41100, м. Шостка Сумської області, вулиця Кірова, будинок 10.
Телефон (05449) 2-13-31, 2-10-83
E-mail адреса: sh1admin70@rambler.ru
Веб-сторінка школи: <http://www.shostka-school1.edukit.sumy.ua>



Кількість учнів: 1066
Кількість класів: 41
Кількість учителів: 72
Кількість педагогів, які мають сертифікат про проходження навчання за методикою розвитку життєвих навичок і викладають:
- предмет «Основи здоров'я» у початковій школі: 1
- предмет «Основи здоров'я» в основній школі: 1
- курс «Захисти себе від ВІЛ» у 9-11 класах: 1
- інтерактивна виставка «Маршрут безпеки»: 1
Кількість учнів, які навчаються за тренінговою формою:
- предмет «Основи здоров'я» у початковій школі: 20
- предмет «Основи здоров'я» в основній школі: 357
- курс «Захисти себе від ВІЛ» у 9-11 класах: 56
Навчальність тренінгового кабінету: *



Курс за вибором
"Захисти себе від ВІЛ"



Мета:
- Створення умов для формування позитивних якостей особистості в процесі різноманітних видів трудової, навчальної і позакласної діяльності;
- формування здоров'язберігаючих навичок
Учні:
- підвищення рівня обізнаності в правовій сфері з проєктивними ВІЛ/СНІД, шкідливих звичок.



Форми:
- Басиди та лекції, зустрічі з запрошеними кваліфікованими спеціалістами;
- загальношкільні Дні здоров'я;
- спортивно-оздоровчі заходи;
- уроки-тренінги з предмета «Основи здоров'я»;
- інтерактивні навчальні виставки;
- КВБ за вибором "Захисти себе від ВІЛ";
- виступ шкільної агібригади;
- моніторинг здоров'я учнів;
- батьківські збори-тренінги.



Курс за вибором
"Здоров'я дитини - здорове харчування"

Співпраця з медичними установами, державними та громадськими організаціями



Ліквід: формування активної життєвої позиції, здорового образу життя, життєвих навичок

Очікувані результати

Кількісні: проінформованість учнівців щодо корисної превенції

Партнерська взаємодія з батьками, сім'єю



Модель превентивної освіти у Шосткинській спеціалізованій школі І-ІІІ ступенів №1



Завдання:
- формувати свідоме ставлення до свого здоров'я та здоров'я інших людей;
- формувати підґрунті навички, та засади здорового способу життя, збереження і зміцнення фізичного та психічного здоров'я учнів
- забезпечити наявність в учнів високих моральних рис, які є головним чинником вибору способу поведінки;
- прогнозувати і запобігати можливим ризикам і небезпекам для життя і здоров'я учнів

Інтерактивна виставка
"Маршрут безпеки"



Методи:
- рольові ігри;
- дискусії;
- використання проєктів;
- використання малюнків

Тренінги:
- Здорова дитина - здорове харчування
- Захисти себе від ВІЛ
- "Маршрут безпеки"
- Шкільні території вільні від паління
- Християнська етика

Профілактична робота організації учнівського самоврядування



Тренінг тренінги з предмету "Основи здоров'я"



МІЖНАРОДНІ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНІ ПРОЕКТИ



- Fair Play – Чесна Гра
- «СНІД Схід-Захід»: організація роботи з батьками



Директор Лебединської ЗОШ І-ІІІ ст. №3
Тетяна Фролова (єдиний представник Сумщини)
з менеджерами Фонду «СНІД Схід-Захід» (**Ірина Нерубаєва, Україна; Марійке ван Генабеек, Нідерланди; Роберт Телтцроу, Німеччина**)

КЗ Сумської міської ради – **СУМСЬКИЙ МІСЬКИЙ
ЦЕНТР ЕКОЛОГО-НАТУРАЛІСТИЧНОЇ
ТВОРЧОСТІ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ (ЦЕНТУМ)** –
експериментальний навчальний заклад
всеукраїнського рівня (директор Л. Харламова)



**Тема експерименту (2016-2020 р.р.):
Формування життєвої компетентності вихованців
у позашкільному навчальному закладі –
Школі сприяння здоров'ю**

ПРОЕКТИ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ З ПРОБЛЕМИ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖЕННЯ

Учні

Рівний-рівному

Дорослішай на здоров'я

Я – моє здоров'я – моє життя

.....

Здорова дитина - здорова країна

Захисти себе від ВІЛ

Маршрут безпеки

Fair Play - чесна гра

Навчання в русі
Піснєзнайка

Вчимося жити разом

Педагогоги

Впровадження освіти на основі розвитку життєвих навичок («Основи здоров'я», «Захисти себе від ВІЛ», «Вчимося жити разом»)

Зміцнення потенціалу Всеукраїнської спілки вчителів і тренерів для поліпшення доступу до якісних послуг з профілактики ВІЛ/СНІД

Посилення спроможності педагогів у забезпеченні дієвої профілактики ВІЛ/СНІДу, протидії стигмі і дискримінації

Навчальні заклади

Школи сприяння здоров'ю

Школи, дружні до дитини

Безпечна і дружня до дитини школа

Проект «Вчимося жити разом» - потенційно на сьогодні наймасовіший в області

Мета: навчання дітей і підлітків життєвим навичкам (психосоціальним компетентностям), які сприяють соціальній злагодженості, полегшенню адаптації до нових життєвих обставин, відновленню психологічної рівноваги, розбудові здорових стосунків тощо

Проект «ВЖР» сприяє позитивній адаптації дітей у соціальному середовищі. Надає психосоціальну допомогу дітям, підліткам та родинам, що постраждали внаслідок конфлікту в Україні



Проект «Вчимися жити разом»: охоплені всі



НОРМАТИВНА БАЗА:

Наказ Міністерства освіти і науки України (21.04. 2017 № 624);

Накази Департаменту освіти і науки Сумської облдержадміністрації: від 19.05.2017 №327-ОД; від 05.07.2019 № 449-ОД

Державна соціальна програма «Національний план дій щодо реалізації Конвенції ООН про права дитини» на період до 2021 року (Постанова КабМін України від 30.05.2018 № 453).

Завдання 21 **Програми:** «Активізація інформаційно-просвітницької роботи із запобігання усім формам насильства над дітьми». Зміст відповідних заходів: **«Забезпечення інтеграції навчальних курсів «Вчимися жити разом» до програм післядипломної/додипломної підготовки вчителів та програм навчання дітей у дошкільних та середніх закладах освіти».**

З 2018 року курс «Вчимися жити разом» упроваджується через предмет «Основи здоров'я» / «Я досліджую світ» та виховні години у всіх областях України.

Двокомпонентна модель підготовки вчителів



Етап 1. Он-лайн курси на Порталі превентивної освіти
autta.org.ua

Сертифікати з методики ЖН



Етап 2. Очна підготовка вчителя з практичних навичок компетентнісного підходу
(на базі ОІППО (курси); методкабінетів (міжкурсний період))

Он-лайн курс 1 з розвитку соціальних навичок
«Вчимося жити разом»
(координований процес)

Он-лайн курс 2 «**Основи здоров'язбережної компетентності**»
(самостійний вибір учителя)

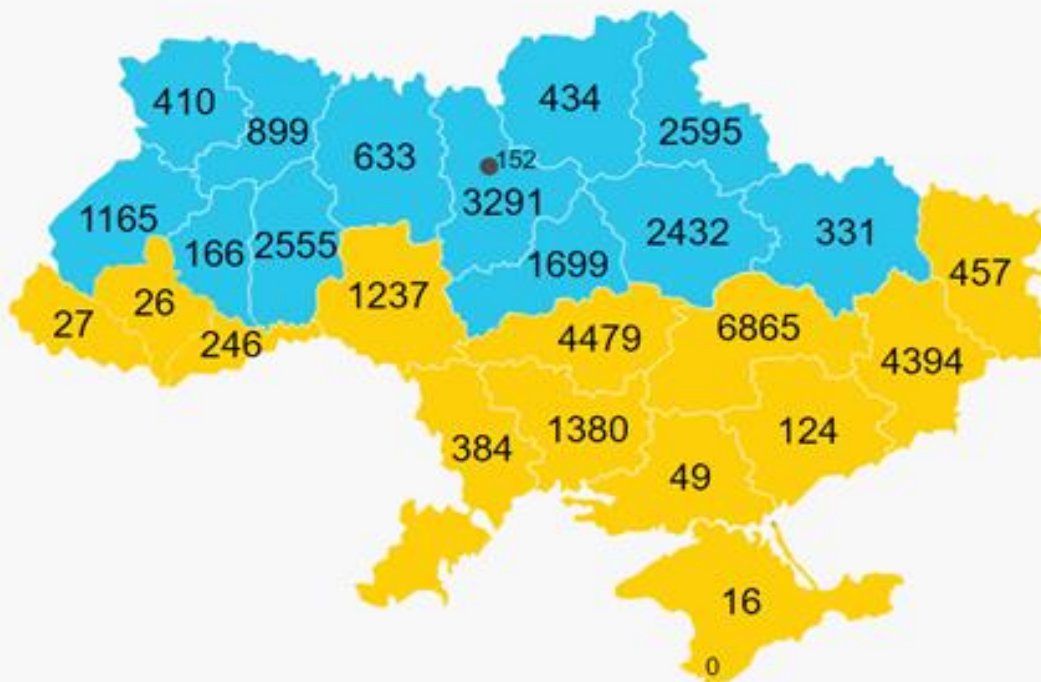
Рівень ОІППО
(експрес-курси)

Рівень районів, міст, громад
(семінари-тренінги)

Рівень НЗ (тренінги педагогів закладу з адвокації проекту та обміну досвідом впровадження)

Онлайн-підготовка вчителів за проектом «Вчимося жити разом»

✓ Станом на 01.12.2019 он-лайн навчання пройшли **2595** педагогів Сумської області (четвертий результат по Україні)



Упроваджувати проект учитель здатен лише після наступної підготовки – тренінгових курсів на базі ОІППО

Критичні чинники впровадження проекту «Захисти себе від ВІЛ»

Станом на 01.12.2019 спеціальну підготовку педагогів тренерів курсу «ЗСВ» пройшли **280** педагогів ЗНЗ і ПТНЗ

У 2019 -2020 н.р. курс упроваджується в **44** ЗЗСО Сумської області (у 2014 році - у **170**)

За даними соціологічного опитування 2018 року Українського інституту соціальних досліджень ім. О. Яременка спільно з ЮНІСЕФ **лише 12 %** опитаних підлітків знають шляхи передачі ВІЛ (необхідний показник поінформованості серед молоді має складати **95 %!**). Найвищою ця цифра в Україні була у 2014 році - **27 %**

БЕЗПЕЧНА І ДРУЖНЯ ДО ДИТИНИ ШКОЛА

Портал превентивної освіти <http://autta.org.ua/> →

Модуль «БДДШ» <http://scfs.multycourse.com.ua/ua/>

Яка школа є безпечною і дружньою до дитини?

Безпечна і дружня до дитини школа (БДДШ) — це заклад освіти, який забезпечує всі необхідні умови для успішного навчання, соціалізації та гармонійного розвитку дітей і підлітків із наголосом на питаннях захисту життя і здоров'я.



КОНЦЕПТУАЛЬНА РАМКА «БЕЗПЕЧНА І ДРУЖНЯ ДО ДИТИНИ ШКОЛА». НАВІЩО?

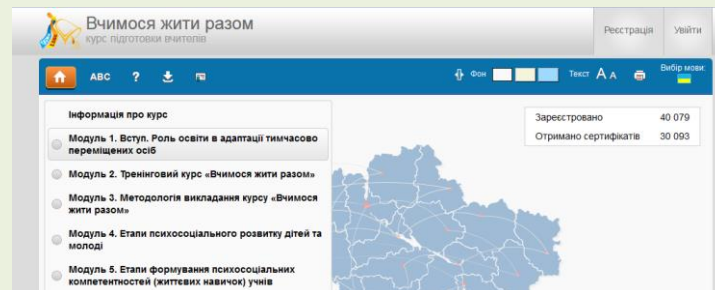
1. Забезпечує на рівні закладу освіти **інтеграцію трьох ключових компонент НУШ**: *компетентнісне навчання учнів, підготовка вчителів, сприятливе освітнє середовище*
2. Надає можливість «виміряти» рівень **безпеки**, психосоціального **комфарту**, **ефективності** навчання і **самоврядування** закладу
3. Забезпечує формування **комплексного плану удосконалення** закладу освіти на основі системного аналізу сильних і слабких сторін школи
4. Пропонує **просту схему, інструменти та ресурси** для організації процесу вдосконалення закладу освіти

Концептуальна рамка на рівні школи поєднує три ключові компоненти НУШ

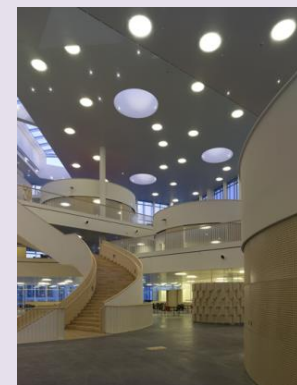
1. Навчання учнів на засадах компетентнісного підходу



2. Масова підготовка вчителів



3. Створення середовища, сприятливого для безпеки, здоров'я, соціалізації і самореалізації дітей та підлітків



Ідея і система показників концепції БДДШ

Ідея: визначити систему показників, за якими можна виміряти рівень відповідності закладу освіти умовній «еталонній» школі

Система показників

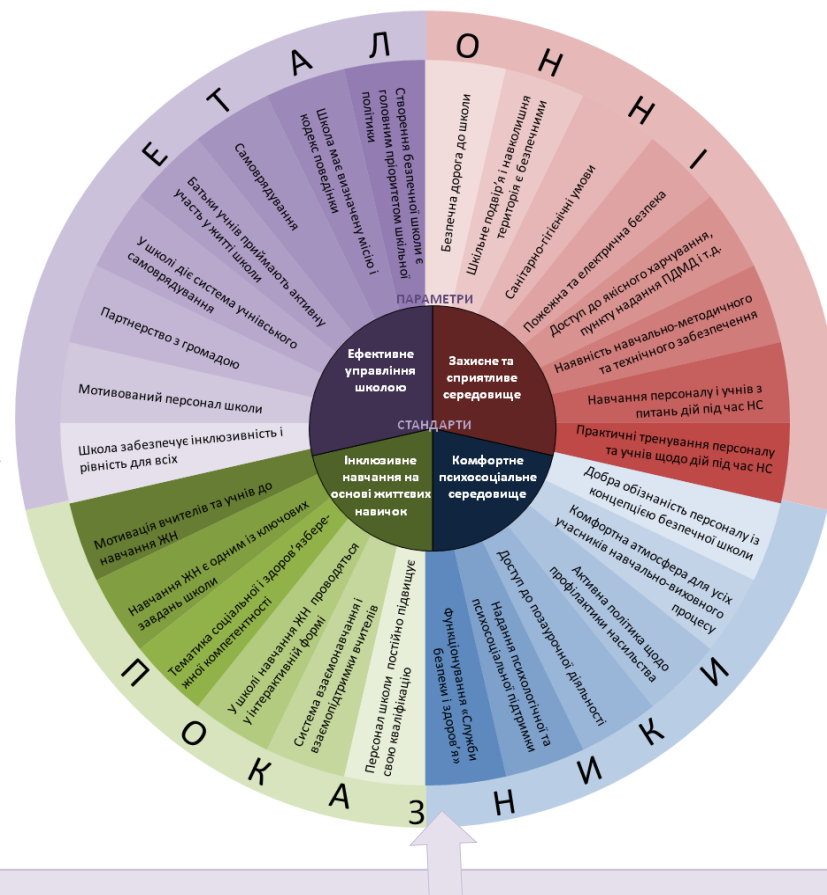
Стандарти (вимоги):

1. Захисне та сприятливе для здоров'я і навчання фізичне середовище
2. Комфортне психосоціальне середовище
3. Інклюзивне компетентісне навчання дітей і дорослих
4. Ефективне управління, партнерство і участь

Критерії: всього 28

Індикатори (еталони): всього (168)

<http://scfs.multycourse.com.ua/>

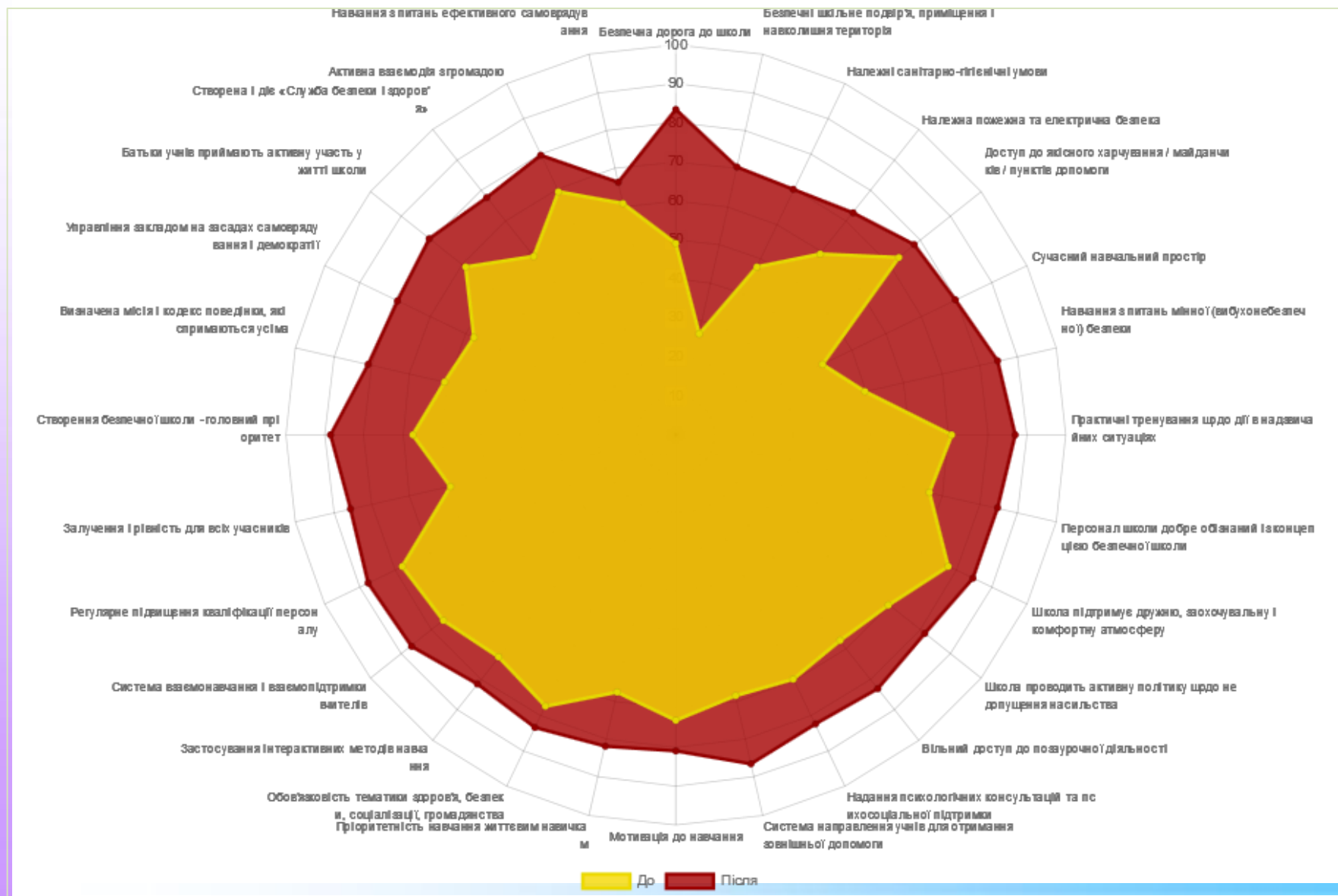


Міра відповідності еталону:

Чи схоже це на вашу школу?

Ні, Певною мірою, Здебільшого, Дуже

Результат циклу. Діаграмна візуалізація прогресу закладу освіти за процедурою «До» і «Після»





**Лабораторія
ЗДОРОВ'ЯСПРЯМОВАНОЇ
ОСВІТИ
КЗ СУМСЬКИЙ ОІППО
(створена 12.02.2009)**

Мета діяльності лабораторії

забезпечення професійної підготовки педагогів до здійснення здоров'яспрямованої освітньої діяльності, яка включає просвітницьку та превентивну роботу із здоров'язбереження та формування навичок здорового способу життя;

науковий, методичний, організаційний супровід створення здоров'язбережного освітнього середовища, формування в дітей та учнівської молоді ціннісних життєвих навичок в системі дошкільної, загальної середньої, професійно-технічної освіти

Що необхідно для створення осередків здоров'яспрямованого закладу освіти – Школи здоров'я?

- ❖ *Забезпечувати спеціальну підготовку педагогів для здійснення здоров'яспрямованої діяльності*
- ❖ *Уводити здоров'яспрямовані проекти, факультативи, гуртки, спецкурси*
- ❖ *Створювати безпечне освітнє середовище*
- ❖ *Спрямувати педагогічні колективи на подолання (нівелювання) шкільних факторів ризику на здоров'я*
- ❖ *Створити та забезпечити функціонування тренінгових кабінетів*
- ❖ *Підтримувати діяльність органів учнівського самоврядування з питань пропагування принципів ЗСЖ*
- ❖ *Залучати батьківську громадськість до проблеми здоров'язбереження*
- ❖ *Забезпечувати міжсекторальну взаємодію з проблем здоров'я дітей*



Дякую за увагу!

Зміцнити здоров'я людини в дитинстві, не допустити, щоб дитина вступала в юність кволою і млявою, - це означає дати їй всю повноту життєвих радощів
В. Сухомлинський